

สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 27

RIA 024/2569

รายงาน

ผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(นายอนุสรณ์ แก้ววิเชียร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	**ก**
บทสรุปผู้บริหาร	**ข**
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของร่างกฎหมาย	**1-1**
1. ชื่อร่างกฎหมาย	1-1
2. หลักการและเหตุผล	1-1
3. ผู้เสนอร่างกฎหมาย	1-2
ส่วนที่ 2 การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	**2-1**
1. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น	2-1
2. ตารางเปรียบเทียบร่างกฎหมาย	2-1
3. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย	2-3
4. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	2-3
5. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น	2-4
6. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	2-5
ส่วนที่ 3 รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมาย	**3-1**
1. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมาย	3-1
2. ความสอดคล้องของร่างกฎหมาย	3-1
3. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ	3-3
4. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น	3-4
5. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย	3-5
6. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (CORRUPTION)	3-5
7. การกำหนดให้มีระบบอนุญาตอนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่	3-5
8. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ	3-5
9. บทกำหนดโทษ	3-5
10. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย	3-5
ส่วนที่ 4 การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมาย	**4-1**

บทสรุปผู้บริหาร

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่เสนอโดย นายอนุสรณ์ แก้ววิเชียร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ มีหลักการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา คือ แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามเพื่อกำหนดบทนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” แก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานหมิ่นประมาท แก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท และแก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นด้วยวิธีการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา และส่งประเด็นไปรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบ สรุปได้ดังนี้

ผลการรับฟังความคิดเห็น พบว่า มีความเห็นเป็นสองแนวทาง โดยส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากการแก้ไขขาดขอบเขตที่ชัดเจน จะทำให้เกิดปัญหาในการตีความและเปิดช่องว่างให้ผู้กระทำผิดจริงหรือผู้ที่ตั้งใจกลั่นแกล้งใส่ความผู้อื่น (Bully/Cyberbullying) โดยแอบอ้างคำว่า “เพื่อประโยชน์สาธารณะ” เป็นเกราะป้องกันความผิด และเห็นว่าโทษปรับเป็นพินัยถูกออกแบบมาสำหรับความผิดเล็กน้อยหรือความผิดทางปกครอง แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทและการดูหมิ่น เป็นความผิดที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี และชื่อเสียงของบุคคล การเปลี่ยนเป็นโทษปรับเป็นพินัยในอัตราที่ต่ำมาก (5,000 - 10,000 บาท) จะไม่เพียงพอต่อการยับยั้งการกระทำผิด และเป็นการลดทอนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายโดยสุจริต รวมทั้งการกระทำหมิ่นประมาทครบองค์ประกอบความผิดทันทีที่ใส่ความต่อบุคคลที่สาม การให้ถือว่าไม่มีความผิดเลย จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของผู้เสียหายในทางแพ่ง ทำให้ไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทน (ค่าเสียหายจากละเมิด) ได้ และอาจขัดต่อหลักความรับผิดชอบและหลักความได้สัดส่วน ความคิดเห็นส่วนน้อย เห็นด้วยโดยไม่ระบุเหตุผล และเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 โดยเห็นว่า แม้เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวและการพิสูจน์ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน แต่หากเรื่องส่วนตัวนั้นเป็นเรื่องเดียวกันกับเรื่องที่ปรากฏอยู่ทั่วไปตามสื่อสาธารณะ ควรถือว่าเป็นเรื่องที่สามารถพิสูจน์ได้

การวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย พบว่ามีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 มาตรา 42 และมาตรา 44 รวมถึงสิทธิในการร้องเรียนและสิทธิชุมนุมที่ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 41 และมาตรา 43 และสิทธิของบุคคลที่ถูกรับรองภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19 ข้อ 21 และข้อ 22 ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับจากการแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายฉบับนี้ คือ การลดภาระค่าใช้จ่าย การลดความหวาดกลัว และการถูกคุกคามของประชาชนที่ออกมามีส่วนร่วมชุมนุม ช่วยส่งเสริมการตรวจสอบทุจริตและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศ (ICCPR ข้อ 19, 21, 22) ในส่วนของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย พบว่า อาจทำให้เกิดความปั่นป่วนจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและการหมิ่นประมาทในสังคมมากขึ้น เพิ่มภาระการตีความกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม และอาจสร้างความยุ่งยากซับซ้อนในขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมาย ในเรื่องการปรับเป็นพินัยของภาครัฐ

สำหรับประเด็นผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption Risk Assessment) พบว่า ไม่มีถ้อยคำในบทบัญญัติดังกล่าวที่มีความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) แต่อย่างใด

ทั้งนี้ คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ฉะนั้น การเสนอแก้ไขกฎหมายควรมีความชัดเจนและสามารถแก้ปัญหาได้จริงในทางปฏิบัติ แต่บทนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ที่เสนอมานั้นยังมีความคลุมเครือ ซึ่งอาจสร้างความสับสนในการตีความแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐเพิ่มเติมนั้น อาจซ้ำซ้อนกับกลไกการตรวจสอบและแนวปฏิบัติตามกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้ว เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันการฟ้องร้องกลั่นแกล้ง ซึ่งศาลมีแนวปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 บังคับใช้อยู่แล้ว ประกอบกับคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยไม่สุจริตในคดีอาญา พ.ศ. 2569 ดังนั้น ภาครัฐควรเน้นสร้างความเข้าใจและเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแก่ประชาชน มากกว่าการมุ่งแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับประเด็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญานั้น หากมีนโยบายไม่เอาสำหรับฐานความผิดดังกล่าวก็ควรยกเลิกฐานความผิดดังกล่าวเสีย ไม่ควรนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญา เพราะไม่สอดคล้องกับหลักในการร่างกฎหมาย ดังนั้น การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้เสนอร่างกฎหมายมุ่งหมายได้อย่างชัดเจน อีกทั้งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีกลไกที่เพียงพอในการรองรับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่และการคุ้มครองสิทธิของประชาชนอยู่แล้ว การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในลักษณะดังกล่าวจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความและการบังคับใช้มากกว่าการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่เดิม

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของร่างกฎหมาย

1. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

☐ กฎหมายใหม่ ☑ แก้ไขเพิ่มเติม ☐ ยกเลิก

2. หลักการและเหตุผล

2.1 หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(1) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามเพื่อกำหนดบทนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” (เพิ่มมาตรา 1 (20))

(2) แก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานหมิ่นประมาท (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 326)

(3) แก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (เพิ่มมาตรา 329 (5))

(4) แก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 330)

(5) แก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 393)

2.2 เหตุผล

เนื่องด้วยประชาชนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็นสาธารณะ มักจะถูกดำเนินคดีที่เรียกว่า การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะอยู่เสมอ โดยบริษัทเอกชนและหน่วยงานของรัฐใช้การฟ้องคดีดังกล่าวเพื่อหยุด ลงโทษ หรือการต่อต้านบรรดานักเคลื่อนไหว แกนนำหรือสมาชิกชุมชนหรือประชาชนที่ออกมาใช้เสรีภาพในการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น การร้องเรียน การชุมนุมหรือการมีส่วนร่วมสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของบริษัทเอกชน การดำเนินนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล หรือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งการฟ้องคดีดังกล่าวผู้ฟ้องคดีไม่ได้มุ่งเอาชนะแต่มุ่งลดทอนทรัพยากร และข่มขู่ให้ผู้ถูกฟ้องยอมยุติบทบาทหรือยุติการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะ และแม้สุดท้ายจำเลยจะสามารถต่อสู้คดีจนศาลยกฟ้อง แต่ก่อนหน้านั้นจำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เผชิญการคุกคาม กดดันทางอารมณ์และอื่น ๆ จนทำให้หยุดการมีส่วนร่วมสาธารณะไป การฟ้องคดีเพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงเป็นการคุกคามต่อสิทธิของบุคคลที่ถูกรับรองภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19 ข้อ 21 และข้อ 22 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 34 มาตรา 42 และมาตรา 44 รวมถึงสิทธิในการร้องเรียนและสิทธิชุมนุมที่ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 41 และมาตรา 43

ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสมดุลในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิตามรัฐธรรมนูญของบุคคลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในประเด็นสาธารณะ และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ฟ้องคดีโดยสุจริตเพื่อเยียวยา

ความเสียหาย ที่เกิดขึ้น แม้ประเทศไทยจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเป็นกลไกหนึ่ง ในการจัดการกับคดีที่มีการฟ้องโดยไม่สุจริต ซึ่งอาจรวมถึงคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์สาธารณะ ด้วยก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวยังมีข้อจำกัดด้านขอบเขตในการบังคับใช้ และยังไม่มีความชัดเจนในเรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณา รวมถึงการเยียวยาและลงโทษคู่กรณีที่ฟ้องคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ สาธารณะ ดังนั้น เพื่อให้มีกลไกทางกฎหมายที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพและอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนที่เข้าไปเกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

3. ผู้เสนอร่างกฎหมาย

☑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ☐ ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นายอนุสรณ์ แก้ววิเชียร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ 2 การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

1. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

เนื่องด้วยประชาชนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็นสาธารณะ มักจะถูกดำเนินคดีที่เรียกว่า การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะอยู่เสมอ โดยบริษัทเอกชนและหน่วยงานของรัฐใช้การฟ้องคดีดังกล่าวเพื่อหยุด ลงโทษ หรือการต่อต้านบรรดานักเคลื่อนไหว แกนนำหรือสมาชิกชุมชนหรือประชาชนที่ออกมาใช้เสรีภาพในการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น การร้องเรียน การชุมนุมหรือการมีส่วนร่วมสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของบริษัทเอกชน การดำเนินนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล หรือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งการฟ้องคดีดังกล่าวผู้ฟ้องคดีไม่ได้มุ่งเอาชนะแต่มุ่งลดทอนทรัพยากร และข่มขู่ให้ผู้ถูกฟ้องยอมยุติบทบาทหรือยุติการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะ และแม้สุดท้ายจำเลยจะสามารถต่อสู้คดีจนศาลยกฟ้อง แต่ก่อนหน้านั้นจำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เผชิญการคุกคาม กดดันทางอารมณ์และอื่น ๆ จนทำให้หยุดการมีส่วนร่วมสาธารณะไป การฟ้องคดีเพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงเป็นการคุกคามต่อสิทธิของบุคคลที่ถูกรับรองภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19 ข้อ 21 และข้อ 22 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 34 มาตรา 42 และมาตรา 44 รวมถึงสิทธิในการร้องเรียนและสิทธิชุมนุมที่ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 41 และมาตรา 43

ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสมดุลในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิตามรัฐธรรมนูญของบุคคลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในประเด็นสาธารณะ และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ฟ้องคดีโดยสุจริตเพื่อเยียวยาความเสียหาย ที่เกิดขึ้น แม้ประเทศไทยจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อเป็นกลไกหนึ่ง ในการจัดการกับคดีที่มีการฟ้องโดยไม่สุจริต ซึ่งอาจรวมถึงคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ด้วยก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวยังมีข้อจำกัดด้านขอบเขตในการบังคับใช้ และยังไม่มีความชัดเจนในเรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณา รวมถึงการเยียวยาและลงโทษคู่กรณีที่ฟ้องคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ สาธารณะ ดังนั้น เพื่อให้มีกลไกทางกฎหมายที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพและอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนที่เข้าไปเกี่ยวข้อง

2. ตารางเปรียบเทียบร่างกฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
	มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (20) ของมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “(20) “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” หมายความว่า การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหนึ่งอย่างใดในกระบวนการตัดสินใจ หรือการดำเนินกิจการหนึ่งกิจการใด ที่มีประโยชน์ แก่ส่วนรวมหรือประโยชน์อันเกิดแก่การจัดทำ บริการสาธารณะหรือการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค หรือประโยชน์อื่นใด

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
	ที่เกิดจากการดำเนินการ หรือหรือการกระทำที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม สนับสนุนแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม หรือประชาชน ส่วนรวม จะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการหรือการกระทำนั้น”
มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคล ที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	**มาตรา 4** ให้ยกเลิกความในมาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษ*จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ* ปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท
มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต (1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม (2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการ ตามหน้าที่ (3) ติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคล หรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อม กระทำ หรือ (4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือใน การประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท	**มาตรา 5** ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (5) ของมาตรา 329 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “(5) ในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ”
	มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 330 แห่ง ประมวลกฎหมายอาญาและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
มาตรา 330 ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่า ข้อที่หาว่า เป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับ โทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่น ประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวและการ พิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน	“มาตรา 330 ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่า เป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่*ต้องรับโทษ* <u>มีความผิด</u> แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และ การพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน”
มาตรา 393 ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่ง เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	**มาตรา 7** ให้ยกเลิกความในมาตรา 393 แห่ง ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 393 ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษ*จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ* <u>ปรับเป็นพินัยไม่เกินห้าพันบาท</u>”

3. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย

3.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

(1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(2) สำนักงานอัยการสูงสุด

(3) สำนักงานศาลยุติธรรม

3.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม

(1) สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์

(2) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(3) สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน

(4) สมาคมแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

(5) มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา

3.3 ผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป

ประชาชน

4. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมาย อาญา โดยกำหนดบทนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ตามร่างมาตรา 3

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานหมิ่นประมาท ในมาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 4

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ในมาตรา 329 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 5

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท 330 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 6

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วย การโฆษณา ในมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 7

6. ท่านเห็นว่าในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญา มีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็นสาธารณะหรือไม่ อย่างไร และการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ เพียงใด

7. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

5. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

5.1 กรอบระยะเวลาดำเนินการสำหรับการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ การรับฟังความคิดเห็น จำนวน 30 วันทำการ ตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน 2569 ถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2569 และจัดทำรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 45 วันทำการ ตั้งแต่วันที่ 10 พฤษภาคม 2569 ถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2569

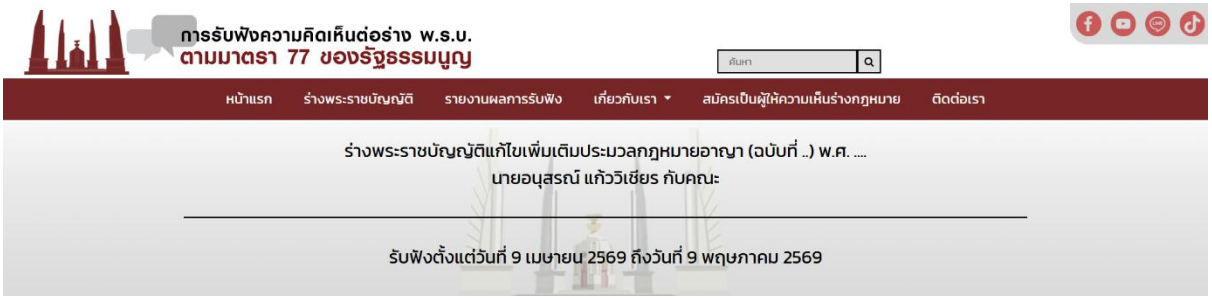
5.2 วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(1) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภาและส่งประเด็นไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

(1.1) ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน 2569 ถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2569 รวมจำนวน 30 วัน

(1.2) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

(1.3) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
2) สำนักงานอัยการสูงสุด
3) สำนักงานศาลยุติธรรม
4) สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์
5) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
6) สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน
7) สมาคมแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
8) มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา

(2) การรับฟังความคิดเห็นด้วยวิธีการอื่น

ไม่มี

6. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

6.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

(1) จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

มีผู้เข้าชม จำนวน 819 ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 ราย ซึ่งข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ ดังนี้

- **เพศ** เพศชาย จำนวน 6 คน และเพศหญิง จำนวน 1 คน
- **อายุ** Baby Boomer (เกิดก่อน พ.ศ. 2508) จำนวน 1 คน, Generation X (เกิดระหว่าง พ.ศ. 2508-2522) จำนวน 1, Generation Y (เกิดระหว่าง พ.ศ. 2523 - 2540) จำนวน 3 คน และ Generation Z (เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2541 - 2565) จำนวน 2 คน
- **ระดับการศึกษา** มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. จำนวน 1 คน, ปริญญาตรี จำนวน 4 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน

- อาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 1 คน, ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 1 คน, เกษตรกร จำนวน 1 คน, นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 1 คน, รับจ้าง จำนวน 2 คน และอื่น ๆ จำนวน 1 คน (ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชน)

- ความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ ประชาชน จำนวน 7 คน

(2) จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งความคิดเห็น จำนวน 4 หน่วยงาน ได้แก่ (1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2) สำนักงานอัยการสูงสุด (3) สำนักงานศาลยุติธรรม และ (4) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

6.2 ผลการรับฟัง

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้ดังนี้

(1) ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมาย อาญา โดยกำหนดบทนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ตามร่างมาตรา 3

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล **(เว็บไซต์)**	- ไม่เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล - การมีส่วนร่วมในการแสดงออกที่เรียกร้องสิทธินั้นต้องไม่ละเมิดต่อกฎหมายที่ต้องการเรียกร้อง โดยใช้ประชาชนที่อาจตกเป็นเหยื่อให้มาร่วมเรียกร้องโดยไม่เข้าถึงข้อมูลจริงและจุดประสงค์ที่ซ่อนอยู่ **(เว็บไซต์)** - เห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนด คำนิยาม “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ตามร่างมาตรา 3 นั้น ยังไม่มีความชัดเจนว่า กระบวนการ ตัดสินใจหรือการดำเนินกิจการอย่างใด เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องแก่ประโยชน์ส่วนรวมหรือการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการตีความการกระทำดังกล่าว อันขัดต่อหลักการของกฎหมายอาญา ซึ่งต้องตีความโดยเคร่งครัด **(สำนักงานอัยการสูงสุด)** - การกำหนดบทนิยาม “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ยังมีลักษณะเป็นนามธรรมและมีความหมายกว้างเกินไป อาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความ การบัญญัติกฎหมายควรมีความชัดเจน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	ในการนำไปปฏิบัติ ไม่ควรต้องตีความคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ว่ามีลักษณะอย่างไร ทั้งวัตถุประสงค์ของถ้อยคำดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้น จึงควรจะต้องมีการกำหนดเงื่อนไขที่ชัดเจน เพื่อให้การกระทำดังกล่าวไม่ถูกนำไปใช้ตามดุลพินิจที่อาจจะเป็นการตีความที่กว้างเกินขอบเขต **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)**

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- เพื่อป้องกันมิให้การตีความคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” เป็นไปในทางจำกัดสิทธิของประชาชน เห็นควรกำหนดนิยามให้ชัดเจนและครอบคลุม โดยระบุตัวอย่างกรณีที่อยู่ ในขอบเขตดังกล่าว เช่น การติดตามและตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ การคุ้มครองผู้บริโภคในลักษณะ ส่วนรวม การอนุรักษ์หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการละเมิดสิทธิหรือผลประโยชน์ที่กระทบต่อประชาชนในวงกว้าง อีกทั้งจะช่วยลดความเสี่ยงจากการตีความกฎหมายอย่างเคร่งครัดเกินสมควร **(สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)**

- ไม่มีความเห็น แต่การฟ้องคดีไม่สุจริตมีความหมายกว้างกว่าการพิจารณาคดี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตามรัฐธรรมนูญด้วย **(สำนักงานศาลยุติธรรม)**

(2) ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานหมิ่นประมาท ในมาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 4

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล **(เว็บไซต์)**	- ไม่เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล - โทษปรับของเดิมนั้นเหมาะสมอยู่แล้ว และการกำหนดโทษจำคุกหรือโทษกักขังก็ควรจะยังมีคงเหลือไว้บ้าง ขึ้นกับความหนักเบาของพฤติการณ์ - กฎหมายที่ซ้ำซ้อน **(เว็บไซต์)** - ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาท ในมาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 4 ที่เปลี่ยนโทษอาญาในความผิดดังกล่าว (จากเดิมที่มีโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ) ให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนความผิดทางปกครองหรือความผิดเล็กน้อยในกฎหมายเฉพาะฉบับอื่น ๆ ที่มีโทษปรับสถานเดียวให้กลายเป็นความผิดทางพินัย มิใช่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นความผิดที่ส่งผล กระทบต่อความสงบเรียบร้อย

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	ศีลธรรมอันดี หรือความปลอดภัยของสังคมโดยรวม ซึ่งมีโทษร้ายแรง เช่นจำคุก หรือปรับร่วมกับจำคุก จึงไม่มีการระบุความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาให้เป็นความผิดทางพินัยในบัญชีท้ายของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 **(สำนักงานอัยการสูงสุด)** - การเปลี่ยนโทษความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นโทษปรับเป็นพินัย เห็นว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ให้ความผิดที่มีลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือไม่กระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวางและเป็นความผิดทางอาญามีโทษปรับสถานเดียว ให้เปลี่ยนเป็นโทษปรับทางพินัย ทั้งนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ได้กำหนดกฎหมายที่เปลี่ยนจากโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางพินัยไว้ในบัญชีแนบท้าย บัญชี 1 บัญชี 2 และบัญชี 3 อยู่แล้ว แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกและโทษปรับอยู่ด้วย จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการ ปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ประกอบกับหากกำหนดให้เป็นความผิดทางพินัยจะทำให้มีขั้นตอนการดำเนินการ ที่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีการละเมิดฝ่าฝืนขึ้นเป็นจำนวนมากอันเป็นการส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ได้รับ ความเสียหายโดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)** -ไม่เห็นชอบในหลักการ โดยมีข้อสังเกตว่าโทษที่แก้ไขอาจไม่เพียงพอต่อการยับยั้ง ต่อการกระทำความผิด แต่ควรบัญญัติให้ศาลมีดุลพินิจยืดหยุ่นในการใช้ดุลพินิจลงโทษ ให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ **(สำนักงานศาลยุติธรรม)**

(3) ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ในมาตรา 329 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 5

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล **(เว็บไซต์)** - ไม่ขัดข้องในหลักการ**(สำนักงานศาลยุติธรรม)**	- ไม่เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล - ไม่ครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมที่ออกไปร่วมชุมนุมที่กระทำผิดกฎหมายเป็นเหตุ ทำให้ใช้ช่องทางการร่วมชุมนุมเพื่อต้องการให้เปลี่ยนแปลงให้บทลงโทษลดลงหรือยกเลิกกฎหมายที่มีผู้กระทำผิด แต่ไม่ต้องการรับโทษและใช้การร่วมชุมนุมมากดดันให้พ้นผิดถือว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง **(เว็บไซต์)** - เนื่องจากนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ซึ่งกำหนดเป็นเหตุ ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามร่างมาตรา 5 ซึ่งให้เพิ่มความในมาตรา 329 นั้น ยังมีความไม่ชัดเจนในการตีความ ดังนั้น การพิจารณาว่าการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดเป็นการกระทำโดยสุจริตหรือไม่สุจริต อาจเกิดปัญหาในการพิจารณาตามมา **(สำนักงานอัยการสูงสุด)**

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

-แม้การเพิ่มเติมเหตุยกเว้นให้ผู้แสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริตในมาตรา 329 “(5) ในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” การกระทำดังกล่าวก็ยังส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น จึงเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้ถูกกระทำ อันเป็นความผิดตามกฎหมาย ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 ได้กำหนดเหตุแห่งการกระทำที่ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้แล้ว ซึ่งต้องแสดงความ คิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน จึงเป็นหน้าที่ของผู้กระทำที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเข้าข้อยกเว้นหรือไม่ **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)**

(4) ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท 330 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 6 ในมาตรา

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล - แม้เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวและการพิสูจน์ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน แต่หากเรื่องส่วนตัวเรื่องนั้นเป็นเรื่องเดียวกันกับเรื่องที่ปรากฏอยู่ทั่วไปตามสื่อมวลชนหลายสำนัก เช่น ในข่าวบันเทิง,	- ไม่เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล - ถือเป็นการขัดและแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย **(เว็บไซต์)**

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ข่าวการเมือง, ข่าวอาชญากรรม ฯลฯ ควรถือว่าเป็นเรื่องที่สามารถพิสูจน์ได้ **(เว็บไซต์)**	- การแก้ไขเพิ่มเติมเหตุไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ในมาตรา 330 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 6 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมจากเดิมว่า “ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ” เป็น “ผู้นั้นไม่มีความผิด” เนื่องจากไม่เป็นไปตามหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นี้แต่อย่างใด **(สำนักงานอัยการสูงสุด)** - การกระทำความผิดตามฐานดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการติชมหรือแสดงความคิดเห็น ถึงแม้เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์สาธารณะ โดยมุ่งคุ้มครองประชาชน นักสิทธิมนุษยชน หรือสื่อมวลชนที่ตรวจสอบการทุจริตหรือทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ก็ยังส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น จึงเป็นการกระทบกระเทือน ต่อสิทธิของผู้ถูกกระทำ อันเป็นความผิดตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 ได้กำหนดข้อยกเว้นไม่ต้องรับโทษไว้แล้ว ซึ่งจะต้องเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน จึงเป็นหน้าที่ของ ผู้กระทำที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเข้าข้อยกเว้นที่จะไม่ต้องรับโทษในทางกฎหมายหรือไม่ อีกทั้งการปรับเปลี่ยนจากเดิม “มีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ” เป็น “ไม่มีความผิด” อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิ ในทางแพ่งของผู้เสียหายโดยสุจริต ทำให้ไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการถูกละเมิดได้ ซึ่งอาจขัดต่อหลักความรับผิดชอบในทางแพ่งและหลักความได้สัดส่วน **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)** - ไม่เห็นด้วยในหลักการ เนื่องจากกรณีมาตรา 330 ได้กำหนดว่า ในกรณี “หมิ่นประมาท” หมายความว่า กรณีเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม เป็นการกระทำความผิดสำเร็จแล้ว ตามมาตรา 326 มาตราดังกล่าวกำหนดเป็นเพียงการยกเว้นโทษเท่านั้น มิใช่เป็นการยกเว้นความผิด อย่างไรก็ตาม หากประสงค์ให้เป็นการยกเว้น

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	ความผิด อาจจะต้องกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าวไว้ในมาตรา 326 ซึ่งตรงวัตถุประสงค์มากกว่า **(สำนักงานศาลยุติธรรม)**

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- เห็นควรกำหนดให้มาตรการคุ้มครองครอบคลุมถึงกรณีที่จำเลยกระทำการด้วยความเชื่อโดยสุจริต และมีเหตุอันสมควรให้เชื่อได้ว่าข้อความหรือข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นความจริง ทั้งที่จำเลยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการตรวจสอบข้อมูลแล้ว เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนซึ่งมีเจตนาโดยแท้จริงในการพิทักษ์รักษาประโยชน์ส่วนรวม แม้ในภายหลังจำเลยจะไม่อาจนำสืบพยานหลักฐานเชิงลึกเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุยกเว้นความผิดให้ปราศจากข้อสงสัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 ได้ก็ตาม ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพลเมือง เชิงรุก (active citizen) ในการพิทักษ์รักษาประโยชน์สาธารณะ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคประชาชน ในการติดตาม ตรวจสอบ และมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐอย่างสร้างสรรค์และสุจริต **(สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)**

(5) ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรกับการแก้ไขเพิ่มเติมโทษความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วย การโฆษณา ในมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 7

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล **(เว็บไซต์)**	- ไม่เห็นด้วย โดยไม่ระบุเหตุผล - การดูหมิ่นด้วยการโฆษณาควรมีโทษเช่นเดียวกับการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา และสำหรับการดูหมิ่นซึ่งหน้า โทษปรับห้าพันบาทนั้นเบามาก ไม่น่าจะทำให้คนที่ชอบ bully หรือชอบเหยียด เกิดความรู้สึกผิดอะไรได้ - กฎหมายที่ซ้ำซ้อน **(เว็บไซต์)** - การแก้ไขเพิ่มเติมโทษในความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ในมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามร่างมาตรา 7 ที่เปลี่ยนโทษอาญาในความผิดดังกล่าว (จากเดิม ที่มีโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ) ให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนความผิดทางปกครองหรือความผิดเล็กน้อยในกฎหมายเฉพาะ ฉบับอื่น ๆ ที่มีโทษปรับสถานเดียวให้กลายเป็นความผิดทางพินัย มิใช่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี หรือความปลอดภัยของสังคม

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	โดยรวม ซึ่งมีโทษร้ายแรง เช่นจำคุก หรือปรับร่วมกับจำคุก จึงไม่มีการระบุความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาให้เป็น ความผิดทางพินัยในบัญชีท้ายของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 **(สำนักงานอัยการสูงสุด)** - การเปลี่ยนโทษความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นโทษปรับเป็นพินัย เห็นว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ให้ความผิดที่มีลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือไม่กระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวางและเป็นความผิด ทางอาญามีโทษปรับสถานเดียวให้เปลี่ยนเป็นโทษปรับทางพินัย ทั้งนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ได้กำหนดกฎหมายที่เปลี่ยนจากโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางพินัยไว้ในบัญชีแนบท้าย บัญชี 1 บัญชี 2 และบัญชี 3 อยู่แล้ว แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกและโทษปรับอยู่ด้วย จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ประกอบกับหากกำหนดให้เป็นความผิดทางพินัยจะทำให้มีขั้นตอนการดำเนินการ ที่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีการละเมิดฝ่าฝืนขึ้นเป็นจำนวนมากอันเป็นการส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ได้รับ ความเสียหายโดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)** - ไม่เห็นชอบในหลักการ โดยมีข้อสังเกตว่าโทษที่แก้ไขอาจไม่เพียงพอต่อการยับยั้ง ต่อการกระทำความผิด แต่ควรบัญญัติให้ศาลมีดุลพินิจยืดหยุ่นในการใช้ดุลพินิจลงโทษให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ **(สำนักงานศาลยุติธรรม)**

(6) ท่านเห็นว่าในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญา มีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สิทธิ เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็นสาธารณะหรือไม่ อย่างไร และการเสนอร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ เพียงใด

1) เห็นด้วย กับการยกเลิกโทษจำคุก

2) ประมวลกฎหมายอาญา ไม่ได้เป็นปัญหาในการปฏิบัติกับการใช้สิทธิและเสรีภาพ ถือว่าเหมาะสมและยุติธรรม **(เว็บไซต์)**

3) เห็นว่าปัจจุบันไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็นสาธารณะ **(สำนักงานอัยการสูงสุด)**

4) ปัญหาในทางปฏิบัติของประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันไม่ได้เกิดจากตัวบทกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลโดยตรง แต่เกิดจากการนำช่องโหว่ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างภาระให้กับประชาชน นักเคลื่อนไหว สื่อมวลชน หรือผู้ที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ สาธารณะ เช่น ฐานความผิดที่เปิดช่องให้ตีความกว้างขวาง ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)**

5) ปัจจุบันการใช้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 มาฟ้องคดีโดยไม่สุจริตมีอยู่จริง ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการที่ข้อยกเว้นไม่ต้องรับโทษถูกกำหนด แยกต่างหากจากการกำหนดองค์ประกอบความผิด เมื่อการกระทำครบองค์ประกอบความผิด จึงครบองค์ประกอบความผิด จำเลยถูกดำเนินคดีหมิ่นประมาท และภาระการพิสูจน์ว่ามีเหตุ ยกเว้นโทษก็เป็นของจำเลย อย่างไรก็ตาม การแก้ไขกฎหมายต้องคำนึงถึงการบังคับใช้ว่าจะมี ประสิทธิภาพในการกระทำความผิดของผู้ไม่สุจริตด้วยหรือไม่ เพื่อให้การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเป็นไปได้ยากขึ้น อาจพิจารณากำหนดนำบทยกเว้นโทษ มาตรา 330 ไปเป็นส่วนหนึ่งองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 326 เพื่อให้ภาระการพิสูจน์ เป็นของจำเลยกลับไปเป็นของโจทก์ อาจจะช่วยให้การกลั่นกรองคดีที่มีการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ก่อนขึ้นสู่การพิจารณาของศาลได้ **(สำนักงานศาลยุติธรรม)**

(7) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) ร่างพระราชบัญญัตินี้ จัดมาให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อน จะส่งผลเปิดทางให้ขบวนการล้มล้างการปกครองได้ประโยชน์ในการทำลายความมั่นคงของชาติส่งผลให้ประเทศ ไม่มีความสงบและละเมิดสิทธิกันได้ง่ายและเป็นช่องทางหาเงินจากค่าปรับ **(เว็บไซต์)**

2) เห็นด้วยกับหลักการในการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองประชาชนจากการ ถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่อย่างไรก็ดีควรพิจารณาถึงความเหมาะสมในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวว่าควรกำหนดไว้ในกฎหมายใดและมีความเหมาะสมหรือไม่ในการไปกำหนดแก้ไขในประมวลกฎหมายฉบับดังกล่าว **(สำนักงานอัยการสูงสุด)**

3) การแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็นสาธารณะของร่างกฎหมายดังกล่าว เป็นการเพิ่มอำนาจในการใช้ดุลพินิจให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการถูกเลือกปฏิบัติจากการใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกัน การตรากฎหมายควรจำกัด การใช้ดุลพินิจของรัฐเท่าที่จำเป็นและใช้ดุลพินิจให้น้อยที่สุด อีกทั้งเป็นการเพิ่มภาระให้กับระบบกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น เนื่องจากมีกระบวนการในการใช้ดุลพินิจที่ซ้ำซ้อนในหลายกระบวนการและเปิดช่องให้ใช้ดุลพินิจในการตีความที่กว้างเกินไป จนอาจส่งผลกระทบต่อหลักการที่แท้จริงของกฎหมายแต่ละฉบับและอาจไม่สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีการตรากฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และอาจไม่สอดคล้องกับหลัก Necessity Test ที่ว่าเมื่อรัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายหรือใช้ดุลพินิจเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมว่ามาตรการนั้นสามารถบรรลุ

วัตถุประสงค์ที่กฎหมายตั้งไว้ได้จริงหรือไม่ มีความจำเป็นในการออกกฎหมายเนื่องจากไม่มีวิธีอื่นที่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยต้องกระทบสิทธิของประชาชนน้อยที่สุด และความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์สาธารณะที่ได้รับคุ้มค่ากับสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ต้องเสียไปหรือไม่ การป้องกันการฟ้องคดีต่อผู้มีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ไม่ควรทำด้วยการสร้างกฎหมายที่มีขอบเขตกว้าง จนทำลายระบบความรับผิดทางแพ่งและอาญา แต่ควรเน้นไปที่การปรับปรุงเกณฑ์การใช้ดุลพินิจภายใต้กฎหมายที่มี อยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น เพื่อแยกแยะระหว่างการฟ้องคดีเพื่อกลั่นแกล้งกับการฟ้องคดีเพื่อปกป้อง สิทธิโดยสุจริตออกจากกันอย่างเป็นธรรม **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)**

ส่วนที่ 3 รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

1. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมาย

เนื่องด้วยประชาชนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็น สาธารณะ มักจะถูกดำเนินคดีที่เรียกว่า การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะอยู่เสมอ โดยบริษัทเอกชนและหน่วยงานของรัฐใช้การฟ้องคดีดังกล่าวเพื่อหยุด ลงโทษ หรือการต่อต้านบรรดานักเคลื่อนไหว แกนนำหรือสมาชิกชุมชนหรือประชาชนที่ออกมาใช้เสรีภาพในการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น การร้องเรียน การชุมนุมหรือการมีส่วนร่วมสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของบริษัทเอกชน การดำเนินนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล หรือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งการฟ้องคดีดังกล่าวผู้ฟ้องคดีไม่ได้มุ่งเอาชนะแต่มุ่งลดทอนทรัพยากร และข่มขู่ให้ผู้ถูกฟ้องยอมยุติบทบาทหรือยุติการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะ และแม้สุดท้ายจำเลยจะสามารถต่อสู้คดีจนศาลยกฟ้อง แต่ก่อนหน้านั้นจำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เผชิญการคุกคาม กดดันทางอารมณ์และอื่น ๆ จนทำให้หยุดการมีส่วนร่วมสาธารณะไป การฟ้องคดีเพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงเป็นการคุกคามต่อสิทธิของบุคคลที่ถูกรับรองภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19 ข้อ 21 และข้อ 22 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 34 มาตรา 42 และมาตรา 44 รวมถึงสิทธิในการร้องเรียนและสิทธิชุมนุมที่ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 41 และมาตรา 43

ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสมดุลในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิตามรัฐธรรมนูญของบุคคลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในประเด็นสาธารณะ และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ฟ้องคดีโดยสุจริตเพื่อเยียวยาความเสียหาย ที่เกิดขึ้น แม้ประเทศไทยจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อเป็นกลไกหนึ่ง ในการจัดการกับคดีที่มีการฟ้องโดยไม่สุจริต ซึ่งอาจรวมถึงคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ด้วยก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวยังมีข้อจำกัดด้านขอบเขตในการบังคับใช้ และยังไม่มีความชัดเจนในเรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณา รวมถึงการเยียวยาและลงโทษคู่กรณีที่ฟ้องคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ สาธารณะ ดังนั้น เพื่อให้มีกลไกทางกฎหมายที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพและอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนที่เข้าไปเกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2. ความสอดคล้องของร่างกฎหมาย

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

มาตรา 41 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

(2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

(3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความรวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

มาตรา 77 วรรคสาม

“รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตหรือระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษทางอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

2.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

ข้อ 19

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

2. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

3. การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค 2 ของข้อนี้ ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

ข้อ 21

สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชนหรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

ข้อ 22

1. บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม รวมทั้งสิทธิที่จะก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงานเพื่อปกป้องประโยชน์ของตน

2. การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ความในข้อนี้ไม่ห้ามการวางข้อจำกัดอันชอบด้วยกฎหมายในการใช้สิทธินี้ของทหารและตำรวจ

3. ความในข้อนี้ไม่ให้อำนาจรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยเสรีภาพในการรรวมกันเป็นสมาคมและว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิในการจัดตั้ง ค.ศ. 1948 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ในอันที่จะมีมาตรการทางนิติบัญญัติ หรือบังคับใช้กฎหมายในลักษณะที่จะกระทบต่อหลักประกันต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาดังกล่าว

3. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาตามร่างพระราชบัญญัตินี้ จะสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนและสังคมในมิติต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

ลดการคุกคามจากการฟ้องคดีปิดกั้น (Anti-SLAPP) กล่าวคือ ประชาชน สมาชิกชุมชน หรือนักเคลื่อนไหว ที่ออกมาแสดงความคิดเห็น ร้องเรียน ชุมนุม หรือมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะ จะได้รับการปกป้องจากการถูกฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ (SLAPP) ที่เอกชนหรือหน่วยงานรัฐมักใช้เป็นเครื่องมือข่มขู่หรือลดทอนทรัพยากรของประชาชน รวมทั้งจะสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งกำหนดให้การรับรองสิทธิของประชาชนสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (มาตรา 34, 41, 42, 43 และ 44) และกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

3.2 ลดภาระและความเดือดร้อนของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว จะทำให้ประชาชนไม่ต้องรับโทษจำคุกในความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่น ร่างกฎหมายนี้มีการแก้ไขโทษความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา 326) และฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา (มาตรา 393) โดยตัดโทษจำคุกออกและเปลี่ยนเป็นการ “ปรับเป็นพินัย” แทน ซึ่งช่วยลดความหวาดกลัวต่อโทษทางอาญาของประชาชนที่ต้องการแสดงออกเพื่อส่วนรวม ทั้งนี้ การกำหนดให้การทำเพื่อประโยชน์สาธารณะไม่เป็นความผิด โดยมีการเพิ่มเหตุไม่มีความผิด ฐานหมิ่นประมาทในมาตรา 329 (5) สำหรับการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ และการแก้ไขมาตรา 330 จากเดิมหากพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงจะ ไม่ต้องรับโทษ เปลี่ยนเป็น ไม่มีความผิด ซึ่งจะช่วยลบล้างมลทินและสถานะการเป็นผู้กระทำผิดของประชาชนได้โดยเด็ดขาด

3.3 ส่งเสริมให้เกิดพลเมืองเชิงรุก (Active Citizen) และประโยชน์ต่อส่วนรวม

ร่างกฎหมายนี้ มีการแก้ไขโดยกำหนดกลไกทางกฎหมายที่ชัดเจนขึ้น การเพิ่มบทนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ในมาตรา 1 (20) จะช่วยเป็นเกราะป้องกันทางกฎหมายให้กับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล หรือการดำเนินงานของบริษัทเอกชนที่กระทบต่อส่วนรวม สังคมได้รับการปกป้องผลประโยชน์: เมื่อประชาชนและสื่อมวลชนกล้าที่จะตรวจสอบและพูดความจริงโดยไม่ต้องกลัวติดคุก สังคมโดยรวมจะได้รับประโยชน์จากการตรวจสอบการทุจริต การคุ้มครองผู้บริโภค และการรักษาสิ่งแวดล้อม

4. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มีความสัมพันธ์และใกล้เคียงอย่างยิ่งกับกฎหมายที่มีอยู่เดิมในประเทศไทยเพื่ออุดช่องว่างทางกฎหมาย และสอดคล้องกับทิศทางของกฎหมายระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศเสรีประชาธิปไตย ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นความพยายามที่จะสร้าง กฎหมายสารบัญญัติ (การยกเว้นความผิดและลดโทษทางอาญา) ขึ้นมาเชื่อมต่อกับ กฎหมายวิธีสบัญญัติ (กระบวนการพิจารณาคดีในศาล) ของกฎหมายไทยที่มีอยู่เดิม เพื่อจัดการกับการฟ้องคดีปิดปาก (SLAPP) ให้มีประสิทธิภาพขึ้น โดยมีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับกฎหมายไทย ดังนี้

4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

เป็นกฎหมายสำคัญที่รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการสื่อสาร สิทธิชุมนุม และสิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญานี้จึงทำขึ้น เพื่อให้กฎหมายระดับรองอนุวัติการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนั่นเอง

มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของ ปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

มาตรา 41 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

(2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

(3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความรวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

4.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เนื่องจากมาตรา 161/1 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2562) ให้อำนาจศาลยกฟ้องคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ทันที หากปรากฏว่าราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริต หรือบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย ซึ่งแม้ว่าจะให้อำนาจศาลยกฟ้องคดีไม่สุจริต แต่ที่ผ่านมายังมีปัญหาในการตีความ และตัวบทกฎหมายไม่ได้กำหนดชัดเจนเรื่อง “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ร่างกฎหมายนี้จึงเข้าไปแก้ไขที่ตัวประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้นิยามคำว่า “ประโยชน์สาธารณะ” ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะทำให้ศาลใช้ควบคู่กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161/1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

การที่ร่างกฎหมายนี้เสนอให้เปลี่ยนโทษของคดีหมิ่นประมาท (มาตรา 326) และคดีดูหมิ่น (มาตรา 393) จากโทษจำคุกมาเป็นปรับเป็นพินัย เป็นการนำแนวคิดของพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้โดยตรงเพื่อเปลี่ยนความผิดที่ไม่ใช่คดีร้ายแรงและไม่กระทบความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยตรง ให้เป็นเพียงการชำระค่าปรับทางพินัย ไม่ให้มีประวัติอาชญากรรม

4.4 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

ร่างกฎหมายนี้จัดอยู่ในหมวดหมู่ของกฎหมายที่สากลเรียกว่า Anti-SLAPP Laws (Strategic Lawsuits Against Public Participation) หรือกฎหมายต่อต้านการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ ซึ่งใกล้เคียงกับกฎหมายระหว่างประเทศ คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาสากลของสหประชาชาติที่ไทยเป็นภาคี ซึ่งรับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก (ข้อ 19) สิทธิในการชุมนุมอย่างสงบ (ข้อ 21) และเสรีภาพในการสมาคม (ข้อ 22) การยกเลิกโทษจำคุกในคดีหมิ่นประมาทตามร่างกฎหมายนี้ สอดคล้องกับข้อเรียกร้องของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Human Rights Committee) ที่มุ่งเน้นว่าคดีหมิ่นประมาทไม่ควรมีโทษจำคุกและไม่ควรถูกใช้เป็นเครื่องมือปิดปากประชาชน

5. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

5.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ร่างกฎหมายฉบับนี้ จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน แกนนำ หรือนักเคลื่อนไหว ในการต่อสู้คดีที่ถูกฟ้องร้อง แต่กระบวนการยุติธรรมอาจต้องแบกรับภาระที่เพิ่มขึ้นจากขั้นตอนการดำเนินการปรับเป็นพินัยที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนและการเพิ่มอำนาจดุลพินิจให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐในหลายกระบวนการอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการบริหารจัดการคดีของภาครัฐ

5.2 ผลกระทบต่อสังคม

ประชาชนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุม และการร้องเรียน โดยไม่ต้องเผชิญกับการคุกคามหรือการกดดันทางอารมณ์จากการถูกฟ้องคดีเพื่อปิดปาก กฎหมายนี้จะเป็นกลไกส่งเสริมบทบาทของภาคประชาชนให้เป็นพลเมืองเชิงรุกในการติดตาม ตรวจสอบ และป้องกันการทุจริตในภาครัฐอย่างสร้างสรรค์ แต่การกำหนดนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ที่กว้างและเป็นนามธรรมเกินไป อาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความและนำไปสู่การเลือกปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่รัฐ มีความเสี่ยงที่กฎหมายอาจถูกใช้เป็นช่องทาง เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดจากการร่วมชุมนุมที่ผิดกฎหมาย หรือถูกใช้เพื่อสร้างความไม่สงบเรียบร้อยซึ่งกระทบต่อความมั่นคง

5.3 ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

การเปลี่ยนโทษความผิดฐานหมิ่นประมาทจากโทษทางอาญาเป็นโทษปรับเป็นพินัย อาจจะขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 เนื่องจากความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ใช่เพียงความผิดทางปกครองหรือความผิดเล็กน้อย การเปลี่ยนหลักเกณฑ์จาก “มีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ” เป็น “ไม่มีความผิด” จะส่งผลกระทบต่อสิทธิในทางแพ่งของผู้เสียหายโดยสุจริต การเปลี่ยนแปลงนี้อาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการถูกละเมิดได้ ซึ่งขัดต่อหลักความรับผิดชอบในทางแพ่ง และการเปลี่ยนแปลงอัตราโทษ อาจทำให้ศาลขาดความยืดหยุ่นในการใช้ดุลพินิจลงโทษให้เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำผิดในแต่ละคดี อนึ่ง การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมอาจมีประสิทธิภาพมากกว่าหากแก้ไขโดยนำบทยกเว้นโทษไปเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบความผิด วิธีการนี้จะช่วยผลักภาระการพิสูจน์จากจำเลยกลับไปที่โจทก์ ซึ่งจะช่วยกลั่นกรองการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตได้ตั้งแต่ก่อนขึ้นสู่การพิจารณาของศาล

6. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption Risk Assessment)

6.1 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

☐ มี ☑ ไม่มี

6.2 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบอนุมัติ อนุญาต

☐ มี ☑ ไม่มี

6.3 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

☐ มี ☑ ไม่มี

6.4 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีการออกกฎหมายลำดับรอง

☐ มี ☑ ไม่มี

6.5 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายไม่ครอบคลุม

☐ มี ☑ ไม่มี

6.6 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายคลุมเครือ ซ้ำซ้อน หรือขัดกัน

☑ มี ☐ ไม่มี

ร่างมาตรา 3 การให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (20) ของมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” หมายความว่า การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหนึ่งอย่างใดในกระบวนการตัดสินใจ หรือการดำเนินกิจการหนึ่งกิจการใด ที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือประโยชน์อันเกิดแก่การจัดทำบริการสาธารณะ หรือการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค หรือประโยชน์อื่นใดที่เกิดจากการดำเนินการ หรือการกระทำที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม หรือสนับสนุนแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม หรือประชาชนส่วนรวมจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการหรือการกระทำนั้น

<u>บทวิเคราะห์</u> หากพิจารณาพฤติการณ์หรือการกระทำที่ถือว่าเป็นการฟ้องคดีไม่สุจริตตามข้อ ๒ ของคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยไม่สุจริตในคดีอาญา พ.ศ. 2569 จะเห็นได้ว่าครอบคลุมถึงการฟ้องคดีเพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากการฟ้องคดีไม่สุจริตรวมถึงการฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยมีส่วนในการรณรงค์ เรียกร้อง หรือแสดงความเห็นเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิของผู้บริโภค สิทธิแรงงานหรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น นอกจากนี้นิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ยังมีความหมายที่กว้างเกินไป เปิดโอกาสให้มีการตีความได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจมีการตีความไปในทางขยายสิทธิและจำกัดสิทธิของประชาชน รวมทั้งอาจทำให้เกิดการตีความให้ประเด็นข้อพิพาทส่วนบุคคลกลายเป็นประเด็นการมีส่วนรวมเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมตรวจสอบและปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายโดยสุจริตที่ได้รับผลกระทบต่อการกระทำของผู้ต้องหาด้วย

6.7 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายกำหนดโทษ

☐ มี ☑ ไม่มี

7. การกำหนดให้มีระบบอนุญาตอนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

☑ มี ☐ ไม่มี

8. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

☐ มี ☑ ไม่มี

9. บทกำหนดโทษ

☐ ไม่มี
☐ โทษทางอาญา
☐ โทษทางปกครอง
☑ โทษปรับเป็นพินัย
☐ โทษอุปกรณ์

กฎหมายยังคงต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่หรือศาลพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ความร้ายแรงของผลกระทบ และเจตนาประกอบ เพื่อกำหนดจำนวนเงินค่าปรับให้เหมาะสมกับตัวบุคคลได้ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมความสงบเรียบร้อยในสังคม ป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ และให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียหาย

10. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

ไม่มี

ส่วนที่ 4 การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมาย

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมายทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม 2569

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
จากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

จัดทำโดย นายปุณญพัฒน์ มั่งมี
ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการพิเศษ